

Сега, когато говори за „Бай Ганьо“ (или поне за някои части от него¹) като за карикатура, Славейков го оценява твърде ниско. Ето тази оценка: „И наши, и европейски фейлетонисти, когато са се опитвали във фейлетонен стил да възсъздадат образи из живота на деня, са създавали обикновено карикатура, образи, извратени от тенденцията, вложена в тях. Сам Алеко изпърво е впадал неведнъж в такава художествена грешка, която е един от принципите на този капризен род художествени произведения, на карикатурите. Най-ясен пример за това е самият „Бай Ганьо“.“²

Общата оценка на Славейков за „Бай Ганьо“ сега е доста слържана. „И външната, и вътрешната форма на това произведение показва ясно неопитността на автора да сълада с богатия материал, що му е бил под ръка.“³ Или: „В тоя първоначален вид, в какъвто сега имаме Бай Ганя, неговата художествена цена не е голяма...“⁴ Положителното в оценките за „Бай Ганьо“ сега той отнася главно към неосъществените възможности на Алеко.

Донякъде Славейков превъзможва гледището на чистия естетизъм, оценявайки „Бай Ганьо“ като творба на писател-моралист: „... неговата художествена цена не е голяма, но затова пък обществено-културното му значение е едно от най-големите. И никое друго произведение у нас не е спомогнало тъй за общественото съзнание, както тези разхвърлени, небрежно написани скици.“⁵

КОНСУЛТАЦИИ

К. ХОРАЛЕК (Прага)

НЯКОЛКО БЕЛЕЖКИ ЗА ЛИТЕРАТУРОВЕДСКИЯ СТРУКТУРАЛИЗЪМ

Литературоведският структурализъм може да се характеризира в общи черти като стремеж да се уточни литературознанието и да му се приладе научен характер, като се свърже то със структуралното езикознание. Лингвистичната ориентация водеше литературоведите-структуралисти преди всичко към системна работа с текста. Те се стремяха да постигнат същината на художествената творба, като излизат от самата нея, чрез литературотекстов анализ. Лингвистичната ориентация водеше литературоведите-структуралисти и към обнова на теорията за т. нар. естетически обект. Главна черта на тази теория е опозицията против естетическия (а също така и литературоведския) психологизъм, който виждаше същината на художествената творба в индивидуалното впечатление (преживяване). Лингвистичната ориентация сама накарала литературоведите-структуралисти в своите работи да обърнат внимание преди всичко на явленията с ясно подчертан езиков характер, между тях — на първо място — на стиха. Изследванията на стиха заемаха важно място специално в работите на чешките структуралисти, които действително му обърнаха най-голямо внимание.

Вероятно историците на немарксистката естетика и немарксисткото литературознание днес лесно биха се съгласили, че лингвистичната ориентация е водила в литературознанието наистина към позитивни изследвания. Марксистката естетика и марксисткото литературознание обаче не бива да се задоволяват с такава оценка, и то именно затова, че литературоведският структурализъм не е само историческо явление, а е живо дело и днес. Изобщо в това отношение се различават страните, където се изгражда марксистко литературознание, и страните, където литературознанието се придържа към идеалистически основи. Марксисткото литературознание в Чехословакия днес отново поставя въпроса, кое в литературоведския структурализъм има трайна ценност, кое има научна стойност и кое е невъзможно

¹ Нека не забравяме, че поне в „Бай Ганьо прави избори“ Славейков вижда едно свидетелство за големите възможности на Алеко.

² Пенчо Славейков, *Алеко Константинов, Спомени и бележки*, стр. LV.

³ Пак там, стр. XLIV.

⁴ Пак там, стр. XLVI.

⁵ Пак там.